

Redactiunea

se afla in

Strat'a tragatoriului

(Lóvész-utca), Nr. 5.

Scrisorile nefrancate nu se primescu decâtu numai de la correspondintii regulari ai „Federatiunii.“ Scrisori anonime nu se publica. Articlii trimisi si nepublicati se voru arde si numai la cerere espressa se returna.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, commercialu si economicu.

Appare Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . . . 3 fl. v. a.
Pre siegse lune . . . . . 5 „ „
Pre annulu intregu . . . . . 10 „ „

Pentru Romani'a:

Pre an. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
Pre 6 lune 16 „ = 16 „ „
Pre 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taes'a timbrale pentru fiesce-care publicatiune separatu. In loculu deschisu 20 cr. de linia. Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 1. Nov. 21. Oct. 1873.

Inca petrecea in strainetate domnitoriulu Romaniei si nu appucasse callea spre Bucuresci candu diariile officiose d'in Romania annunciau: ca numai decatu dupa sosirea domnitoriului, ostirile se voru concentra, in numeru ca de 50—60 mii fetiori, pentru essercitiile de tomna. Acesta scire fusese atunci obiectu de discussiune in diaristic'a romana. Se scie si aceea ca dissensiune se escasse d'in asta cauza intre ministrulu de resbellu D. Florescu, care insistat pentru concentrarea de tomna a ostiriloru, si intre presiedintele consiliului minist. D. Catargiu, care combatea aceasta idee d'in punctu de vedere economicu, obiectandu ca in precari'a situatiune a vistieriei, ar fi adeverata risipa de bani a spesat atata summa de bani, ce s'ar recere pentru atare concentrare facuta in asiá mari dimensiuni. Neintellegera intre ministri nu s'au potutu compune si D. Catargiu mahnit, precum se dicea, au plecatu la mosia sa, absentandu d'in capitala la sosirea domnitoriului, ceea ce dede occasione la felurite commentarie. Cestiunea concentrarii ostiriloru pare a fi data uitarei incetandu d'a mai fi obiectu de discussiune publica, inse cu atatu mai multu se agita in conversatiuni private. Cam pe la finitulu lui septembre st. n. se vorbia prin Bucuresci ca unu currieru prussianescu, adducandu importante desepie d'in Berlinu, ar fi fostu la domnitoriulu la Sinai'a, mai apoi ca unu generalu rusescu, assempe cu missiune secreta, de la cellulatu tiaru allu nordulu, ar fi venitu abia doue dille mai tardu la Sinai'a, unde petrecea domnitoriulu, si ca amendoi acesti Mercuri ai Joiloru Olimpici de la nordu, ar fi addussu in pusnariu oraculu resumtu in cuvintele „nu este in ca timpulu“ Dar spre ce? voru intrebá cetitorii nostri, cari, neinitiati in misteriele dieessei pithice, nu voru fi petrunsu intiellessulu acestei frase. Vomu spune acum si noi la rondulu nostru ceea ce curre prin diariile straine. Planulu domnitoriului Romanici intru intellegera firesce, cu cei doi prea potenti tiari, era si se afirma ca este in ca, d'a cere, intr'unu ultimatu Turciei, ca acest'a se recunosca independint'a Romaniei, se renuncie la pretinsulu seu dreptu, de altmintea inca nullu, de „suzeranitate“ veritu antaia-si data in tractatulu de Pariu, dar de cari in tractatele Portei cu celle doue staturi romane asta-di unite, neci romana nu este, si care se reduce puru si simplu la unu micu tributulu ce acelle doue staturi romane legatuise a da Turcului, dreptu onorariu, pentru protectiune si apperarea territoriulu rom. Se scie inse ca Turculu devenindu la trist'a situatiune d'a nu se poté appera neci pre sine, cesse ca unu perfidu epitropu, parti considerabile d'in territoriulu romanu, adeca d'in territoriulu ce nu era allu seu si pentru a carui ne-apperare primesce inca si asta-di onorariulu de 2 mill. lei n. Principele Carlu I. vre, ca acestu tributulu Turci'a se-lu primesca capitalisatu la 20—30 millione si apoi sanetate buna Coconulu suzeranu! Marginesca-se d'aici inainte a se appera pre sine inusi Romania fiindu aperata prin pusetiunea sa de statu neutru garantatu prin tractatulu de Paris si prin braciele fiiloru sei, asta-di binisioru armate. — Se credea ca Turci'a vedindu nemarginita golitiune perpetua a vistieriei salle va primi bucosu offertulu, era de n'ar

primi atatu mai bine ca-ci in locu d'a i-se da bani, i s'ar arreta guroiulu belauriloru lui Crupu, de cari possede si Romania vre o 80 de bucati. Atata damt cetitorilocu nostri d'in celle multe ce afflassemu si noi, ne marginimu inse aci pentru ca ulterior'a descoperire a tiesseturei diplomatice „nu este la timpulu“ dar noi unii, neci — am credintu-o neci o credemu, si de am crede-o ne am teme de darurile Danaidiloru, precum prea bine au observatu acest'a organele partitulu liberalu d'in Rom ni'a.

Concentratiunea ostiriloru au remasu essercitiile de tomna inca, sau cellu pucinu nu s'a facutu in dimensiuni mari, ba, precum dice unu correspondinte allu di iulu „Pesther Lloyd“ in editiunea sa e eri sera, numai militiele si guardie civice s'ar fi concentratu ici colo in cete mice pentru essercitiile de tomna; desmiute totodata acellu diariu si faimele respondite despre pretinsele miscari alle ostiriloru, precum si despre intentiunea ce unele diarie atribuisse concentrarii acestoru parti secundarie alle ostirei romane, d'a fi dusmanosa Turciei, adaugandu in fine, ca incidentulu, cu scrisorile viziriale, adressata de a dreptulu principelu Carlu I. si refusata de agintele Romaniei la Constantinopole, D. Iancu Ghic'a, inca s'ar fi complanatu, pentru conventulu, ca principele Romaniei, ca domnitoriulu constitutunale, are ministri sei respund. cari primescu tote actele diplomatice in affecari de alle statulu, era domnitoriulu nu pote primi, decatu numai scrisori de curtenire, ceea ce insu-si marele viziru recunoscu si prin urmare grabi a retrage scriosorea, fara a se mai da vre o importantia ulterioare acestui incidentu. — Asia este, acest'a o scimu mai dinainte d'in diariile romane d'in Bucuresci. D. Boerescu, ministrulu de esterne, care dedesse agintelui Romaniei instructiunea d'a refusa inaintarea scriosorii viziriale, au sustienutu demnitatea statulu romanu si prin acestu actu Turci'a nu pote se semtia vetemata, prin urmare difficultati diplomatice d'aici nu se voru nasce si candu aceste s'ar cerca d'intr'o parte sau alt'a si a nume chiaru din partea Romaniei, daca dusmanosele ei intentiuni facia cu Turci'a ar fi addeverate, carligulu nu va lipsi; — cestiunea curatrefi cataractelor Dunarei la port'a de ferru nu este inca limpedita, ea arde fiind de importantia neasemenatu mai mare decatu refusarea scriosorii viziriale. Noi inse, credemu ca neci d'intr' acest'a nu se va nasce resbellu, ca-ci daca guvernulu Romaniei va insiste, precum trebuie se insista, a sustiene dreptulu de suveranitate a statulu romanu, a supra territoriulu seu, va triumfa si neci Turci'a neci Austro-Ungari'a nu va cutedia se impinga lucrulu pana la estremitati, vedindu mai alessu, ca elle nu-su in dreptu cu purcederea loru unilaterale.

Adressa de aderintia cátra Arone Densusianu, in temnit'a din Tergulu Muresiului, tramissa din partea tenerimeii romane din Budapest'a.

Bravule si amate fiiu allu natiunii romane!

Idealulu omenimii e fericirea. Este ratiunea, carea investese pre fia-care omu cu dreptulu naturalu, ca se guste de o potriua din acesta avere comunu. Aci jace essenti'a dreptatii eterne. Una parte a omenimii inse si-a monopolisatu acestu dreptu. Tiranni numimu noi pre

acei-a, cari s'au conjuratu — contr'a ternei dreptati, — se se ingrasia numai d' din medu'a semeniloru lor, despoiandu-i pre acesti-a de tote libertatile.

Nimicu mai inversiunatoriu pentru cal'i omenimii, de catu resolutii luptato sub standardulu justitiei pentru rabilitatea demnitatii omenesci. Asupra aaroru apostoli se concentra sagetele despotiloru. Multe sufflete nobile devenira victime furiei acestoru balauri, ca ce poporele, nepricepandu-si dreptulu si interressulu, remanea indiferente facia d' sortea braviloru luptaci, devotati causeru juste.

Erau inse tempii intunecimii, candu poporele se infricau de sberetulu si ractetulu tigriloru, ce li sugeau sangele. Au trecutu, nu mai sunt acei tempii de trista memoria; ca-ce sangele apostolibu libertatii a fecundatu in prisosintia. Sentiulu dreptatii, egalitatii si fratetatii a strabatutu si incragiatu animele poporeloru. Pamentulu udatu cu sangele unui martiru allu causei poporeloru aservite, a produsu dieci si sute luptaci resoluti, cari mai currendu seuu mai tardu voru isbuti se arrunce cetenel servituti de pre gutulu assupritiloru. Caus'a e santa, ea trebuie se triumfe. Acest'a e legea umanitatii progressive. Acest'a o vededesce istori'a de candu essiste.

Bravule Romane! Poporulu romanu din complessulu provinciiloru numite austro-unguresci, e asservitu scopulora straine alle anor pacii. Acceti-a l'au despoiatu pre nedreptu de tote libertatile garantatorie de demnitatea unui poporu. Ei l'au impedecatu, ba chiaru opritu a inainta in cultura nationala, a se desvoltá liberu dupa firea sa, conformu calitatiloru si plecáriloru sale innascute; l'au silitu se-si verse sangele pentru glori'a si fericirea lor; i-au storsu totu fructulu ostenelei in folosulu loru singuru; i-au impusu legi, cari ca spad'a lui Damocle aterna d'asupra capulu seu, daca nu va lucrá, nu va vorbi, dora chiaru si sentí si cugetá asiá dupa cum li place si poftescu interressele impilatoriloru, era nu dreptatea conducatoria la fericire comunu; l'au dechiaratu lipsitu de casa, si sfortiandu se incerca se-lu despoia chiaru de limba; cu unu cuventu, l'au degradatu la starea de paria. Dar strainii nu inceta, ei continua nu numai a dripi celle mai sante drepturi alle natiunii romane, ci a aplicá facia de fiii ei nedreptatile celle mai revoltatorie de anima si mai intunecatorie de minte. Si acestu poporu — prin strainu, dar din vin'a sa, conjurata cu vicisitudinile veacuriloru — adussu intr'o stare desperatoria, se n'aiba apostoli propagatori de adeverulu eternu?! Nu unu fiiu allu campiei lui Traianu si-a offeritu fortiele ca se reabilitede demnitatea poporulu romanu. Umbrele braviloru Lungu, Hori'a, si Iancu ni spunu, ca romanulu a iubitu tote-de-un'a dreptatea, si ca totu-de-un'a s'au ivitu — dar speramu ca se voru si ivi — in sinulu seu apostoli ai dreptatii.

Tu bravule si amate fiiu allu natiunii nostre ni dai unu esemplu viu, ca romanulu nu dorme. Elic'a romana e sanetosa, necorrupta si devotata cu o perfecta si conscientiosa resolutiune fericirii nationale-romane. Este mica legiunea in care te-ai inrolatu, inse luptatii sunt conscii si resoluti, ea va deveni mare prin veghiarea tenerimeii, si impo-santa prin santieni'a causei.

Dillele de 8 si 9. Apr. 1873. ti-au deschisu una pagina frumosa in istori'a pamenteniloru de pre costele si vallile carpatine; ca-ce ai intratu resolutu si conscientiosu in taber'a atletiloru, a adeveratiloru fii ai natiunii romane, re-suscitandu legalmente una causa santa, caus'a justitiei, causa Romanismulu. Era suprematisatorii nostri, prin procederea loru Ti-au desemnatu unu splendidu cadru in albumulu martiriloru nostri, ca-ce egemonistii au palmuitu in Tine legea sanctiunata, si dreptatea.

Scirea trista, cum ca Tu, bravule Romane, esti pusu in prinsore preventiva pentru unu actu, pre lunga care pliedia dreptatea si legea, a lovitu neinduratu anim'a fiacarui romanu.

E nejusta, strigatoria la ceriu, revoltatoria de anima si intunecatoria de spiritu, ba chiaru si nelegale procedur'a urmata facia de Tine. Au cugeta egemonistii nostri ca au destule carcere, in cari se indesse pre toti cei ce sunt devotati causei drepte, carei-a Te inchini si Tu? Daca da, sunt in ratecire; ca-ce numerulu lipitoriloru, allu bastardiloru e disparatoriu.

Procederea urmata facia de Tine a otelitu animele toturoru adeveratiloru romani, si asié si palpitările nostre juvenile. Tote actiunile nostre se concentra in aspiratiunea d'a fi devotati perpetuu tronulu, natiunii si patriei nostre — pentru scopulu dreptatii. De aceea profitamu de occasione, bravule si amate fiiu allu natiunii romane, d'a te salutá in aceste momente pline mai multu de bucuria, de catu de tristetia; ca-ce sunt proba, ca romanulu nu dorme si ca e devotatu adeverulu si dreptatii. Suntemu convinsi, ca nu vei intardá se demustri in faci'a dreptatii eterne, ca in anima-ti ferbe sangele resolutulu Decebalu si allu consecintiloru Grachi.

Te rogámu inse se primesci pre langa fratiescile nostre salutári si sincer'a, conscientiosa si resolut'a dechiaratiune solemnna, ca noi cu totii aderamu acelloru principie, pentru a caroru professare, Tu bravule si iubite fiiu allu natiunii rom., esti assidiatu in intuneculu muriloru, cusuti cu pante de ferru, in Tergulu-Muresiului.

Dar nu pote sentinel'a romana din Budapest'a se nu Te inviedieze, ca sortea Ti-a favoritu se fi Tu Scevola! Ti-juramu inse, ca nu ne vomu sfii se-ti urmamu si se gustamu pana esiliulu impreuna; ca-ce caus'a Ta este resunetulu animei nostre, este caus'a dreptatii, carei-a aderamu cu toti.

Primesce, bravule si amate fiiu allu natiunii rom., sincerele nostre salutári si assecurári de aderintia din partea nostra — a viotoriulu natiunii, a elitei romane, carea e convinsa, ca triumfulu va fi allu dreptatii.

Din consultárele tinerimeii romane din Budapest'a, tiente in 16 si 18 Brumarelu calindariulu lui Juliu Cesare, annulu lui Christosu 1873, er' allu descallecárii nostre sub Traianu 1768.

(Urmedia subscrierile.)

Considerári asupr'a starei actuali a instruitiunii la romanii transilvani.

— Urmarea *) —

II.

Magis amica veritas.

La gimnasie, ca si la ori-ce alte institute de invetiamentu in prim'a linia

ne intempina a stiunea frecuentării lor. Cum si in ce numeru frecuentă a tenerimea nostra gimnasiale rom. si neromane afflorie in părțile locuite de romani? Spiritu s'a ore in totalitate acestu numeru in anii din urma? Abia amu poté intari; din contra scim, că p. e. in gimnasiulu din Blasiu numerulu scolarilor a scadiutu cu mai bine de $\frac{1}{3}$ din cea ce era înainte de ast'a cu unu diecenniu, macaru că de atunci se impartu era-si cipoi attragatori, de multi teneri fora miduloce. Concedemu, că acestu scadiementu provine in parte si de la trecerea multoru juni la nouele gimnasiale din Brasieu, Naseudu si Bradu; numai cătu impucinarea acesta se observa si pre la unele gimnasiale neromane, mai inainte multu mai frecventate de studinti rom., de cum sunt elle asta-di. Pentru esemplu la gimnasiulu r. cat. din Clu-iu abia absolve in tempulu de facia o tertialitate din acellu numeru de studinti rom., care absolvea inainte cu 9—10 anni. E fapta că existu tienuturi, si scrietoriulu acestoru cumnosce de acelle, din cari adi nu gasesci unu singuru june rom. tramissu la gimnasiu, scola reale si alte studie mai innalte, din cari tienuturi inse numai inainte cu pucini anni erau mai din fiacare satu si câte doi-trei studinti.

Asia dare prim'a piedeca a aventarei instructiunii la romani se nu o cautamu aiure, decatu in noi insi-ne. Din noi insi-ne se ne grabimu a o delatură, facundu-ne cu totii, preoti, docinti, intielleginti basericieni si seculari de problem'a vietiei, fientiei si aspirărilor nostre romanesci, a indemnă si capacita pre totindene si pre cătu mai multi economi rom. cu stare mai bunicica, ca se-si de baiatii la carte mai innalta. Nu este communa, in care se nu affli patru-cinci economi de acesti-a, cari potu pre usioru supportă nece sepe de cortelu si familiatiune de vre 15—20 fl pre annu pentru baiatii loru dati la carte; ca-ce viptulu si imbracamentulu neci nu lu computu, de-ora ce aceste i trebuescu copilului si daca ar' remanē a-casa ca pastoriu de ei si de boi, si cu acellu a-si viptu si imbracamentu lu-pote intretienē si la scola, alessu in clasele inferioari si alessu in apropierea cetătilor, alle caroru terguri le visitădia communalii in fiacare septemana.

Numeru prin atari indemnari si capacitari potemu speră, că din mai numerosi studinti rom. voru absolvī mai numerosi gimnasiale, si, ce e lucru principale mai numerosi buni. Numeru asia va in cetă cu tempu, spre binele nostru si fericirea patriei communi, marea disproporțiune, in carea stă adi numerulu studintilor rom. cătra allu neromanilor, comparatu cu numerulu locuitorilor rom. in Transilvania cătra cei de alte nationalități.

O impucinare de alta natura a scolarilor rom. pote observă omulu in clasele gimn. superiori, impucinare asiadfcundu mai multu morale si spirituale. Cum asia? Eta cum. Tenerii romani prin norme de regula implu scaunele celle d'antăiu din scola, in gimnasiulu inferiore romanasi devinu din ce in ce mai rari prin acelle scaune, pana ce in fine prin clasele superiori numai ca raritate vedi căte unu june romanu occupandu acelle locuri destinse. Vorbimu de regula, oneramu esceptiunile. Se ne intrebamu inse, ce pote fi caus'a faptului preatinsu? „Persecutarea din partea profesorilor romanofagi“ ni respunde unulu si altulu. Pote fi si aceea ici si cole; se ni se ierte inse, daca noi in generalitate, pre basea esperientiei si din alte ratiuni fundate, dubitam despre adevverulu acellui assertu. Diligintia in studie si portare morale esemp'arie storce respectu si de la contrariu, cu atatu mai vertosu daca acestu-a e barbatu de altmintre cultu, cum se presupune si trebe se se presupuna fiacare profesoriu gimnasiale si de institute superiori.

Dara alt'a e bub'a. Si sciti care? Candu baiatielulu rom. vine anta' a-data la scola, anim'a lui e cuprinsa de o anu-

mita frica si sfiela, si asiă, precum dte si Scriptura, „timor foras expellit peccatum“; baiatielulu nostru se porta si invetia bine de minune prin classe normale. Ci passindu in gimnasiulu infer., viati'a de scolaru nu-i mai est noua, nu mai porta frica asiă de mae de professorii rigurosi; afora de aceea essitu adesse cu pucina educatiune din sinulu familiei, mai da si prin societati stricatiose, si ecca din eminente devine abia primasiu bunu. Că ce se alege apoi din atari teneri atunci, candu ajungu a fi „deaci mari,“ adeca in clasele gimn. superiori? e usioru de divinat. Unu din ei cuprinsi si predomniți de marea domna lenea si de alte pasiuni contrasse precum: de joculu cartiloru, bechieriele scl., parasescu studiulu candu se affluu acum pre aci la meta; anii viatiei lor petrecuti la scola sunt estmodu immormentati, parintii remanu cu multele spes respite in ventu si cu doreros'a desamagire. Altii, de le succede a absolv. gimnasiulu intre mari doreri si strimtorari, cu cătu remanu mai mari medioritati in cunnoscintiele lor, cu atatu i vedi mai pretentiosi.

Colegie si alumnee aru fi remediulu de capitenia allu ataroru rulle. Dara dupa ce, dorere, nu despunemu de assemeni asediamente, nu ni remane alt'a, decatu ca parintii sa alega si se inspec tiunedie mai cu mare grigia cortelulu copiiloru lor; era catechetii nostri gim. se tracte mai practicu relegiunea, aretandu, alessu juniloru din gimnasiulu superiore, cu modru si la loculu seu diversele pericle, cari in viatia ammenintia vertutea, pana anim'a-i e inca casta si neatinsa de borea veninosa a coruptiunei, se se scia fer de cursele nemorality.

Mai este unu peccatu, peccatu de frunte, spre care toti romanii cu micu cu mare, studinti si nestudinti, inclinamu, — peccatulu lucsului. Ce e dereptu, trecura acelle tempuri, candu o pelaria negra de peru, unu sumanu coloritu negru, nese cioreci de panura alba seu de haba si o parechia de calciuni cu turtiaci innalti formau pre la unele cursuri filosofice din tier'a nostra vestimentele de parada alle unui studinte rom. Acea inca numai ca fabula se mai naredia, că studinti rom. miseri, dara serguintiosi, si-invetiau prelectiunile la dubi'a lumina a unei lampe din stradele cutarei urbi. De alte necasuri si sufferintie scolaresci, intre cari s'a invertosiatu si otielitu caractrul romanescu allu unui G. Sincal, G. Lazaru, P. Maioru s. a., neci nu facemu vorba.

Nu dorimu reintorcerea acelloru tempuri. Se nu ni-se iee inse in nune de reu observarea doreros'a, că o parte buna a junimeii nostre scolastice de adi cu cătu mai pucinu seriosu si-considera chiamarea din puntulu causei nationali, imitandu frivolitatele ciaseloru mai avute si, cu unu conventu, jocandu prea pe domnisioria... Ci tem'a acesta are nu una lature odiosa, dreptu-ce nu intramu mai afundu in discussiunea ei. Cellu ce are urechie de auditu si minte de intiellessu se audia, se precugete si se intiellega, ca-ce obiectulu atinsu merita cea mai scriosa precugetare precatu din partea parintiloru, pre atatu si a juniloru studiosi.

Intr'adeveru precugeta ore parintii mai cu stare la ce pericle espunu ei pre copilulu lor si câte anse de stricare morale si fisica intindu, candu ecca asiă numai de dragulu-manei i-asmema summe annuali necredibili? Cunoscemu studinti rom. pre la universitati, caroru-a parintii in orb'a lor iubire li applaciedia si pana la 1000 fl. v. a., ba si preste 1500 fl. pre annu, respectivu pre 10 lune alle annulu scol. Esemplulu cel-loru opulinti attrage apoi si pre cei-alti. Dara ce voru scif face attari teneri, daca, dupa ce prin atari spesiri ereditatea parintescă se va fi sleitu pana mai la nulla si voru fi passitu in stadiulu viatiei practice, lefa lor nu va suf, pote nece la diumetate pre atata?... Unu

teneru pote pre usioru se se dede la traiu cătu de domnescu; dara ore dedese si la lucrulu, ostenelele, rutin'a si modru de a-si scif castigă acellu traiu in practica viatiei ellu insu-si ste si familiei salle fictorie?

Amu poté face inca nenumerate considerari de natur'a acestoru; ci se terminamu cu resumatulu, că scolele miduloce din patria suntu relativu prea pucinu cercetate de juni rom.; era de acesti-a parintii ca si alti chiamati portamu prea pucina grigia, pentru ca junimea nostra se se educe de cea ce potesce interessulu ei adevveratu si binele natiunei si allu patriei.

Processulu Bazaine.

Din voluminosulu actu de acusa contra maresialulu Bazaine, publicamu aci, conformu promisiunii din numerulu precedentu, urmatoriulu resumatu generalu, in care culmibia actu de acusa:

Command'a esserceata de maresialulu Bazaine nu s'a estinsu numai a supr'a armatei salle, ci si a fortaretiei Metiu. Tienendu armat'a sa in intrulu castreloru oculte cu siantiu, maresialulu a luatu a supra sa, pre langa datorintiele salle ca commandante de armata, inca si pre celle alle commandantului fortaretii Metiu.

Intressele fortaretiei si alle armatei au fostu astfelu necessarmente impreunate si necontentitu incurcate unele cu altele. Acesta situatiune a si datu mesoreloru luato de maresialulu unu caracteru duplicu. Investigatiunea a doveditu, că maresialulu Bazaine indata la inceputu a contribuitu multu la perderea luptei de la Forbach. — Maresialulu a insielatu pre imperatorele: 1. prin aceea că a amenatu retragerea armatei pana in 14 Aug.; 2. că n'a stricatu podurile, ci le-a lassatu inamicului spre folsintia; 3. că la erumperea sa din Metiu s'a folsitu numai de unu singuru dramu, cu tote că i stoteau spre dispusetiune patru drumuri; 4. prin aceea, că a datu ordenu a se tramite inderetru trenulu auxiliaru, care aducea armatei midulocele de traiu; si 5. prin aceea, că in 17 Aug. n'a mai continuatu marsiulu.

Maresialulu Bazaine a tienutu in rateoire, cu privire la pusetiunea si planurile salle, pana in finea lui Aug. atatu pre imperatorele, cătu si pre ministrulu de resbellu: 1. Maresialulu a incunnosciintiatu pre imperatulu, că n'are provisiune si munitiune de ajunsu spre a-si poté continuă marsiulu; era in 19. Aug. si-a manifestatu intentiunea d'a erumpe cătra Montmedy, ecca ce inse nu s'a intemplat, ci numai a sedussu pre maresialulu Mac-Mahon de a intreprinsu marsiulu cătra Maas. 2. In 26 Aug. maresialulu Bazaine — de si scia de plecarea armatei din Chalons, totu-si incunnosciintia pre ministrulu de resbellu, că i este cu nepolintia a sparge liniile inimicului; era pre de alta parte scrisse maresialului Mac-Mahon, că le-ar poté sparge daca ar vrē, inse cu tote aceste n'a facutu nice una incercare scriosa spre a veni intru ajutoriulu lui.

Maresialulu Bazaine a abusatu de increderea commandantiloru supusi lui, de-ora-ce in consiliulu de resbellu, tienutu la Grinort in 26. Aug. mai antăiu nu li-a spusu nimicu despre plecarea armatei de la Chalons, apoi 2. nu li-a impartesitu depesiele ce le-a tramissu la imperatorele si la maresialulu Mac-Mahon, si 3. a imprasciatu scirea, că armat'a mai are munitiune numai pentru una lupta, cu tote că sciea că de la 22. Aug. s'a intregitu era-si provisiunea.

Maresialulu Bazaine, de si sciea că decretulu de la 13 Oct. prescrie, ca se romana surdu facia de impartesirile din partea inamicului, totu-si a provocatu pre generalulu supremu allu inamicului, că se-i dee desluciri cu privire la starea Franciei. Afara de acest'a maresialulu Bazaine, dupa ce odata recunnoscuse noulu guvern, dede ascultare proiectelor de restauratiune formulate de agentulu Regnier, care sta in legatura cu Bismarck.

Maresialulu Bazaine a spusu numitului Regnier chiaru si d'ia, pana candu va mai avē miduloce de traiu pentru armata, si prin acest'a a descopartu unu secretu de statu unui indivdu, a carui indentitate se basă numai pre unu billetu de dramu din partea dlui Bismarck.

Maresialulu Bazaine a amagitu increderea generaliloru subalterni, in consiliulu de resbellu ce l'a tienutu in 10 Oct., si anume: 1. Nu li-a spusu nimicu despre negotiatiunile sa le cu generalulu supremu allu inamicului, despre incidentulu cu Regnier despre causele plecării generalului Bourbaki precum nici despro midulocele de traiu adunatu in Thionville si Longwy. Assemonea i-a amagitu si in consiliulu de la 18. Oct. de-ora-ce nu li-a datu se cetesca foiele adusse de generalulu Boyer, ci a voitu se-i seduca prin imprasciarea de sciri false, si se-i faca se creda că Franci'a se affla in cea mai completa anarchia, că astfelu alta calle de scapare nu este, de cătu callea interventiiuniloru din partea imperatricei, cu care d'insulu lucră pro un'a si aceea-si mana.

Dupa capitulatiune maresialulu Bazaine, in locu se remana in miduloceulu armatei salle, pentru ca in casu de lipsa se intre-vina in favorulu ei, d'insulu a fostu cellu d'antăiu, care a parasitu Metiulu.

Dupa aceste si alte considerante consiliulu de ancheta este de parere, că este destulla causa d'a pune pre maresialulu Bazaine in stare de acusa: pentru că a subsemnatu una capitulatiune, in urm'a carei-a armat'a sa a trebuitu se depuna armele si se predē inamicului una fortaretia fara ca inainte de negotiatiunile de capitulare se fi facutu totu ce i prescria detorintia si onorea. — Acest'a este una crima carea se prevede, si pentru care se prescrie pedepsa in articlii 209 si 210 si codicelui militaru.

Acesti doi articli suna astfelu:

Art. 209. Este pedepsitu cu moarte, cu degradarea militara, ori-ce guvernatoru ori commandante, care, datu judecătii dupa avisulu unui consiliu de ancheta, este recunnoscutu culpabilu că a capitulatu cu inamiculu si si-a predatu piati'a ce i se indediintiasse, fara a fi desecatutu tote midulocele de apărare si fara se fi facutu totu ce i prescria detorintia si onorea,

Art. 210. Ori-ce generalu, ori-ce commandante allu unei truppe armate, care capituledia in campu liberu, este pedepsitu: 1. cu pedepsa de moarte, cu degradare militara daca capitulatiunea a avutu de scopu de a face truppa se depuna armele, seau daca inainte de a tractă verbalu seau prin scrissu, ellu nu a facutu totu ce i prescria detorintia si onorea; 2. cu destituirea, in tote celle-lalte casuri.

Viet'a nationala in Comitatu Solnoculu de miduloce.

„Unire in activitate si activitate in unire,“ ecca devis'a ce si-au scrissu-o pre standardele lor bravii anteluptatori ai nationalismului si romanismului din comitatu Solnoculu de miduloce. Si ce este mai frumosu in lume, de cătu a fi, a se luptă si a trai unulu pentru toti si toti pentru unulu? Ce este mai sublimu, decatu candu fii unei natiuni, purcedu mana in mana, in contiellegere si iubire fratiesca si se lupta umeru la umeru pentru interessele si drepturile mamei lor natiuni? O natiune in allu carei-a sinu se ivescu nise atari semue, cu totu dreptulu pote se contedia la prosperitate si infflorire si prin umare la unu splendidu venitoriu.

Idea cea mai salutaria, callea cea mai adevverata este acest'a si pentru noi romanii din comitatu Solnoculu de miduloce spre a ni poté esserce neconturbati drepturile concesse prin lege si spre a ni assecură esistintia nostra nationala, cu unu conventu, spre a ne conduce la fericire si limanulu doritu.

Si multiaminta zelului infl accaratu allu domniloru Georgiu Popu, deputatu dietalu, Teodoru Popu protopopu rom., Dr. Nichita si Emericu Popu, advocati in oppidulu Zelau, acesta calle ni este pregatita deja prin infintierea: Reuniunei politico-nationale a

romanilor din comit. Selnocului-de-mediulocu.

Din 20 Octombrie fu un'a d'interese mai memorabile pentru totu sufletulu romanu bine semtitoriu din acestu comitatu. De si tempulu era nefavoritoriu, totu-si in scol'a romana din Basesci se aduna o cununa frumoasa de inteligentia romana din giuru si de prin departare. Fostu-a acolo inteligentia civila romana, fost'au protopopi si preoti, fostu-a unu numeru frumosu d'interese comunei Basesci si din giuru.

Teodoru Popu, protopopulu Bredului, care fu insarcinat de impreuna cu Emericu Popu avocatul, cu conchiamarea acestei adunari, salutã adunarea cu câte-va cuvinte caldurose si apoi provocandu-o sa se constituca si-depuse mandatulu.

Adunarea purcediendu la constituire, lesse de presidiu adhoc pre D. Ioane Cheseli, prot. rom. si de notariu pre D. Dr. Nichita.

Dupa ce d. presidinte deschisse seditia prin una vorbire interesanta despre insemnetatea nationalitatii, d. Georgiu Popu luã cuventulu si tinea unu discursu puternicu propunendu infintiarea unei reuniuni politice-nationale a romanilor din comit. Selnocului-de-mediulocu. Din totu cuventulu acestu discursu se reflectã acea iubire sincera si adevrata ce deputatulu nostru nationalu o avu totu-de-un'a facia de dulcea sa natiune si ce i-a caracterisatu totu-de-un'a anim'a sa nobila.

Acestu discursu se primi cu entusiasmu precum si propunerea dintr'insulu. Si astfel se infientiã reuniunea politica-nationala a tuturor romanilor din comit. Selnocului-de-mediulocu. Se cetira apoi statutele, cari erau deja pregatite prin o comisiune constatatã din domni Teodoru Popu, Emericu Popu si Dr. Nichita, si pre cari adunarea le aprobã si le primi de alle salle, exprimendu multumita comis-iunei amentite.

Dupa aceea se alesse unu comitetu centrale care, conformu statutele, trebe se conste din 60 de membri, cari de si nu erau toti de facia, totu-si fure alesi prin adunarea, parte ca se fia reprezentate intru acestu comitetu tote trei cercurile electorale adeca Tasnadulu, G'bolu si Cehulu Selagiului, parte cu acea firma sperantia, ca nici unulu nu se va retrage de la unu officiu atãtu de necesariu si salutariu pentru natiune. Se voru infientiã apoi subcomitete cari voru formã partile auxiliare alle comitetulu centralu. De altmintre statutele se voru tipari in 200 de esemplarie si se voru impartii prin comitatu, ca cei doritori si interesati se se pota orienta si desluci din destullu facia de acesta reuniune.

In fine adunarea insarcinã pre d-nii Teodoru Popu prot. si Dr. Nichita, ca alegundu-si dinstii unu locu si tempu acomodat, datu, se conchiame comitetulu centrale la o conferintia; si cu acest'a seditia se inchise.

Dupa seditia D-lu Georgiu Popu invitã tota adunarea la prandiu, unde se incepù unu siru lungu de toaste insuficiente pentru natiune si romanismu.

Candu inteligentia era cãtra finea toasteloru, ecca unu tieranu romanu cu unu pocalu de vinu in mana si intrandu in chilia, unde era inteligentia, incepù a toastã in numele poporulu adunatu.

Nu cugete inse nimene, ca vorbirea lui era dora intocmita dupa regulele oratoriei si argumentata prin documinte din istoria sãu prin deduceri filosofice nu! si totu-si era mai attragatoria si mai convingatoria de cãtu tote aceste, ca-ce in dinst'a strolucia o iubire invapaiata cãtra natiune, iubirea cea mai sincera in tota goletatea si originalitatea sa, asiã precum o a plantatu in anim'a lui natura si mam'a natiune.

Numai o constructiune voiu reproduce din cuventarea lui si sum convinsu ca va fi destula spre intarirea assertiune mele.

„Dati-ni svatu domniloru — disse ellu cãtra inteligenti — invetiati-ne, se potemu sta si noi odata pe petiorele nostre, ca se potemu fi si noi unu neamu ca si alte neamuri intru acesta tierra!“

Intru adevèru ti-saltã anim'a de bucuria, si sub decurgerea seditiei, vedindu pre tieranii romani cu ce viu interesu se portau facia de tote agendele adunarei. La totu cuventulu, care nu-lu pricepeau, se

scolã unulu sãu altulu si puneã intrebari, incãtu adunarea vediu de bine a rogã pre d-lu presidinte ca se se faca explicatoriulu poporulu, care apoi si esplicã totu paragrafulu din statute si tota constructiunea in limb'a poporulu si poporulu respondeã cu indestulire: „acuma si noi scim.“ Dovada ca poporulu romanu nu e decadiutu Dovada ca in peptulu lui si acum domnosce acellu entusiasmu, care lu facu in 48 ca se treca apele de a notulu si se calletorosca dile intrege descultiu si cu malaisiulu in spate la adunarea din Blasiu, 15 Maiu.

Numai preotii ca cei mai de aproape conducatori ai poporulu de si-ar implini missiunea loru sublima cu conscientiositate, passindu umeru la umeru cu invetiatori; si propogandu evangeliulu dreptatei si a nationalismulu, cultura si lumina, poporulu s'ar desceptã, ca-ce e aptu si capabilu spre desceptare.

Vasiliiu Criste.

De langa mormentulu lui Iancu,

20. Oct. 1873.

„Fã bine si accepta reu.“ Candu au calcatu ungerii pre acestu pamentu i-amu primitu ca pre frati, li-amu datu locu de repausu si pane de mancatu, i-amu spriginu la tote intrepinderile si miscãrile lor, si cu tote aceste ei, dreptu respalta voru se ne sugrume si estirpesca. Noi nu i-amu lasatu se pierã, si acum ei nu ne lasa se traimu.

Comitatu Zarandulu a fostu si este mare spinu in ochii magiariloru, pentru aceea ei se folosescu de tota ocasiunea spre a da lovitur'a de morte acestui comitatu. Domniloru din Pest'a nu li placu de fostulu comite supremu Haller, pentru ca nu scia destullu de bine torturã pre romani, ci ni tramissera acum pre Hessler, cu o gura cãtu o siura, care se pricepe de minune la despoiare si terrore. Totu ce D-lu Hessler i plenesce prin capu, ministeriulu approba si sancitiunedia, fra vaerãrile si plansorile romaniloru nice nu le baga in seama. Dreptate nice-candu n'a fostu in tierra ungu-resca, dar asta-di nice umanitate nu mai este.

Pre aici tota lumea se mira, cum de M. Sa imperatulu a legatu asiã mare fraietate si are asiã mare incredere in acei-a, cari inainte de asta cu doue de annie si diumetate s'cu rescolatu contr'a teonulu si a dinastiei. Este unu lucru cam nenaturalu acestu-a, si pentru aceea dicemu, ca se feresca Ddieu se nu se repetiesca curundu acelle evenimentu, ca-ce atunci astfelu s'ar sfoti lucrurile.

Fratii granicieri, cari in cursu de una sutã de anni au fostu stavil'a cea mai puternica contra invasiuniloru, inca sunt astadi dati pre man'a ungerulu, care a si inceputu a-i ademini si imbetã cu apa rece. Inse eu li d'eu „Uniti-ve in cugetu, uniti-ve in semfiri.“

Zarandulu
L..... u.

Affaceri scolare.

Starea scoleloru din tractulu protopopescu allu Bredului — in Selagiu — si o privire preste essamenele tienute in annulu acestu-a.

— Fine *) —

Dupa ce vediamu in nr. trecut, starea deplorabile a scoleloru rom. din mai multe comunitati, si dupe ce vediamu, intre altele, si incidentulu regretabile, — pof'ta de arginti a unui omu, in care baseric'a si natiunea, mai eri alalta-eri candu lu vediu passitu preste pragulu teologiei, si puneã tota sperantia, si care acum este in stare a comite fara scrupulu fapte anti-nationale, anti-religiarie si chiaru anti-umane, — se trecemu mai departe.

9 Nirsidu. In Nirsidu lipsindu edificiu scolaru, se folosese de scola una chilia din cas'a cantoralã, care inse e in statulu ruinarei. Senatul scolaru, mobilele si instrumentele de invetiamentu precum si gradina de pomaritu lipsescu cu totulu. Solutiunea inv. e 60 fl.

10. Cigani. Edificiu scolaru din Cigani fiindu ca e cam intratu in pamentu, e nesanosu. Requisite de invetiamentu sunt,

*) Vedi „Fed.“ nr. tr.

asemea si sen. scol. Gradina de pomaritu e necultivata. Solutiunea inv. e 120 fl. v. a.

11. Garceiu. In Garceiu este sen. scol. asemea si edificiu scolaru, care inse e neprovedutu cu celle necesarie. Gradina de pomaritu e cultivata, er solutiunea inv. e 70 fl. v. a.

12. Dob'a mare si mica. In aceste comune scol'a lipsescu cu totulu.

13. Herceleanu. Senatul scolaru lipsescu, edificiu scolaru ar' fi, inse e parasitu si neprovedutu cu cele necesarie. Scol'a de pomaritu e desgradita necultivata, er solutiunea inv. e 150 fl. v. a.

14. Agiresiu-Fetindia. Comunele Agiresiu-Fetindia sustienu o scola comuna, au unu sen. scol. care e completu si tiene seditie regulate lunarie. Edificiu scolaru e nou provedutu cu tote celle necesarie, si prin urmare intru tote core-spondentia legi de invetiamentu. Gradina de pomaritu e prea mica, er solutiunea inv. e 260 fl. v. a., lemne de focu si stolele cantorali.

Acest'a e starea scoleloru. Precum se vede, in celle mai multe locuri lipsescu senatele scolare, va se dica, nu se affia prin comunele nostre romane cãtu 9—10 omeni, cari se primesca asupra loru misiunea de-a conveni a 4, seau a 5, domineca la olata si a se consultã asupra affaceriloru scolaru. Dar nu, Dloru, nu lipsescu omenii, ci conducatorii. E una escusa acuatoria aceea de care se folosescu respectivii preoti, ca adeca nimene nu voiesce a primi asupra sa missiunea de senatore scolaru. Missiunea preutulu e a capacita a conduce poporulu si daca densulu nici cu 9—10 d'interese poporeni ei nu-si pote ajunge scopulu, atunci e gresitu passulu seu, cade sub acus'a de conducatoriu reu.

Mi-amu propusu a vorbi si despre essamenele tienute; se revinu dar asupra acestui obiectu.

Prin una ordinatiune a D-lu protopopu tractuale s'au incunosciatu preotii si invetiatorii ca essamenele se voru incepe in 15, Iuniu, si anume din Ortelecu. Dupa finirea essamenulu din Ortelecu, Dlu protopopu, conformu cerculariulu emis, a mersu pentru luarea essamenelu prin comunele ce jacu pre vallea Bredulu cãtra Gibou. Essamenele din Moigradu, Bredu, Cigleanu si Prodanesci au fostu dupa impregiaru indestulitorie er cellu din Creaca, din lips'a invetiatorulu abilu forte slabu. Culmea negligentiei si a indiferentismulu a doveditu-o si cu asta ocasiune comunele Poptelecu si Firminisiu. Mergandu adeca Dlu protopopu tractuale, Mercuri in 18. Iuniu, din Gibou cu scopu de a fi de facia la essamenulu ce avea se se tiena in aceea di in Comuna Poptelecu, se intalnesce pre drumu cu invetiatoriulu Popteleculu Ioanu Massimu, pre care lu intrãba ca unde merge chiaru in tempulu candu are a se tienẽ essamenulu. Acestu-a-i responde: „me duce in preambulare, ca-ce n'am nici unu lucru.“ Pof'tim! respunsulu unui invetiatoriu in diu'a de essamenu facia de protopopulu seu. Dlu protopopu inaintedia in Poptelecu, merge pe la scola, acolo nici unu pruncu, merge la preutulu locale N. Farcasiu, acellu-a nu e acasa.

Pusetiunea D-lu protopopu facia de acestu incidentu neacceptatu si-o pote inchipi numai acellu-a, care i cunosce natura, zelulu celu mare ce l'a avutu totu-de-un'a in inaintarea causei invetiamentulu. In fine sosese invetiatoriulu, apoi si preutulu, cari fiindu intrebati de caus'a acestui incidentu condamnabilu incepura a se escusa, ca ei nu-su vinovati, ei au facutu totu ce au potutu, au datu liste de lenevire la judele comunalu, care inse nu voiesce a le essecutã ect. ect. Dlu protopopu face numai decãtu arretare la judele processualu, care indata si tramite essecutiune in facia loculu pentru pedepsirea parintiloru ce nu si-au tramissu copii la scola. Essecutiunea se infacisiedia, negligentii se pedepsescu, inse tete aceste sunt manta dupa ploie, pentru ca an. scol. a aspiratu si parintii negligenti preabucurosi voru retiene si pre annulu venitoriu pre fii loru de la scola d'in indemnululu ca 50 cr. totu-si nu sunt prea multi pentru negligentia de unu annu.

Acum'a mi iau libertate a-te intrebã, Dle Farcasiu, ca Dta ca preutu si presie-

dintele senatulu scolaru (de cum-va mai esiste acestu-a) din Poptelecu avut'ai cunoscentia ca nu judele comunalu, la care te-ai adressatu D'ta in caus'a pedepsirei negligentiloru e supremu foru de la care se numai fie apelata? si daca da, pantru ce n'ai initiatu mai departe la judele processualu. v.-comite seau comit. comitatene pedepsirea negligentiloru si chiaru a judelei indiferente? Mai incolo am onore a-ti atrage attentione. Dle Farcasiu, asupra impregiaru, ca de la unu preutu care a petrecutu 4—5 anni in o comuna, cum buna-ora ai petrecutu si Dta in Poptelecu, se pote pretinde cu totu dreptulu ca acellu-a se-si fi castigatu atãta incredere si autoritate inaintea poporulu seu, cãtu, daca nu toti, baremu 6—7 parinti din comuna se se affia, cari potrunsi de necesitate invetiaturei se-si tramitta copii loru de buna voia la scola, si astfelu scol'a n'ar sta totu goia.

Mi se pare inse, ca ocupatiunile D-talle private nu-ti prea concedu a mai cugetã si la prepedita de scola, care dupa parereã D-talle si asiã nu mai are a face popi din copii; mi se pare ca la arretãrile despre lenevire ce ti se facu d'in partea invetiatorulu ti-inchidi ochii si astupi urechiale.

Suntemu acum'a la essamenulu d'in Firminisiu. Dlu protopopu, dupa ce fini cu Popteleculu, luã callea cãtra Firminisiu, unde lu acceptã assemine bucuria ca si in Poptelecu, ca-ce scieã din capulu loculu, cãtu de bine are se stee scol'a parintelu Grigore. Se intrãmu deci si noi on. lectori nitiellu in scola, ca se ne convingemu baremu ca cine a fostu invetiatoriu, fost'au parintele Grigore, fost'au numitulu Mihuti, seau dora n'a fostu nici unulu. Ajungundu Dlu protopopu in Firminisiu ecca, de si se circulasse luarea essamenelu, nici parintele G. si nici M. nu-au ca'n palma, va fi cugetatu pote Dlu prota, ca acuma de la 2 Iuniu se va fi conferitu postulu invetiatorescu altui-a, pre care pote numai din cauza ca nu lu cunosce nu-lu va fi afflandu, ca-ce si asiã de celle ce se facu in Firminisiu nu mai scie nimene. Dupa o pauza cam lunga sosese parintele G.

Dlu protopopu si-arreta voi'a de a merge la scola si de a vedẽ essamenulu, parintele G. inse indata fini tota treb'a, incunosciendu pre Dlu protopopu ca nu e de a merge la scola, ca-ce acolo nu-e nemica de veditu. Frumosu essamenu, parinte Grigore! scurtu dar' bunu. Acl mi vine betatoriu la ochi, ca ore desu-numitulu M., daca intru adevèru a fostu invetiatoriu, precum pretindeã parintele G. in conferintia, pentru ce nu si-a aretat facia baremu in diu'a de essamenu.

Urmedia essamenulu in Nirsidu care e fili'a parintelu G.; acestu-a a decursu assemineã cellu din Firminisiu, diferentia a fostu numai, ca cantoru-dociente Nirsidulu Teodoru Blaga, in diu'a aceea se affia ca dilleriu, dussu la lucru, pare-mi-se, la judele comunalu. Essamenele din celle-lalte comune au fostu mai bune seau mai slabutie, dupa impregiaru.

Inca câte-va cuvinte si sum gat'a. Pre langa peccatele defasurate mai susu, unii preoti, pre baseã ca sunt directori scolaru si superiori ai invetiatoriloru, mai au inca placerea d'a tractã cu bietii invetiatori in modulu cellu mai arrogantu si mai vetematoriu, ceea ce dà ansa la nointiellegeri si conficte. Rogu dreptu aceea pre collegii mei, ca se evite pre assemeni omeni, cari nu merita a mai schimbã vre-o vorba cu ei.

Nu potu inchia, fara a-mi esprime recunoscentia cãtra dlu protopopu Teodoru Popu, care cu tota ocasiunea in controversele escate intre invetiatori si acei preoti, n'a consideratu nici candu person'a, ci numai caus'a si insemnetatea ei.

In fine dechiaru, ca pentru celle scrisse primescu responsabilitatea a supra mea si cu acest'a am onore a me subsemnã.

Ioanu Iarda,
fostu inv. in Agiresiu.

Conformu decisiuniloru tienute in sessiunea annulu curinte, **Societatea academica romana publica urmatoriele concursuri:**

E. Premiulu Zappa.

Pentru cea mai buna lucrare asup-

formațiunii cuvintelor în limbă română prin compoziție și derivație:

I. Programmă

Tractatul va cuprinde: a) O parte generală, în care, prin exemple luate și din alte limbe în legătură de oamnată cu a noastră, și mai ales din limbele clasice, se vor defini și explica principiile formațiunii cuvintelor atât prin sufixe cât și prin prefixe și compoziții; b) O parte specială, care va avea de obiect formațiunea prin sufixe a cuvintelor limbii românești și care se va întinde:

1. Asupra formațiunii cuvintelor prin sufixe sau derivație, cum: mor-ariu (din moră), ferricare (din ferru), strimtor (din strimtu), vac-utia (din vaca), parentescu (din parinte).

Pentru fiecare sufix sau prefix se va stabili prin numeroase exemple: a) la ce gen de cuvinte se afixează; b) dacă are una singură formă sau mai multe; c) care este înțelesul celui mai general al lui; d) cari sunt însemnările accidentale ce mai pot avea; e) în cazurile în care înțelesul unui sufix sau prefix se atinge cu înțelesul unui sau mai multor sufixe, care e diferența care le distinge; 1) cari din sufixe, sunt românești, cari nu; era la acele cari, de și românești, par prin transformările fonetice ce au putut avea în limbă noastră, a se departa de corespondențele lor în celelalte limbe românești, să se demontre cu probe indestulatoare acele transformări; g) în fine atât în respectul formei, cât și al înțelesului se vor compara sufixele românești cu cele corespondentelor din limbă latină și din alte limbe sorori.

2. Asupra formațiunii cuvintelor cu prefixe sau compoziții, cum: ap-punere, op-punere, des-punere, com-punere, ne-fiență, in-famă, etc.

Pentru fiecare prefix și totu de a unia în comparație cu limbă latină și alte sorori se va stabili prin numeroase exemple: a) la ce gen de cuvinte se pune; b) ce transformări fonetice suferă; c) care e înțelesul lui general; d) cari sunt însemnările speciale și derivate ce mai pot avea; e) care e în fine diferența de înțeles a unui prefix, într-un câtu pare că se atinge cu înțelesul altui prefix.

3. Asupra formațiunii cuvintelor prin compoziție a două cuvinte cari exprimă fiecare un concept bine definit, cum: cod-albu, bat-jocura bine-cuventare lucé-feru, casca-gura, perde-vea, etc., caudă a-se stabili prin comparație cu latină și alte limbe sorori, până la ce grad limbă noastră e susceptibilă de asemenea compoziție, și cari anume sunt legile și tipii acestor formațiuni.

II. Condițiuni:

1. Marimea operatului va fi aproximativ între 15—20 cole de tipar, formatu ordinariu cu litere garmond.

2. Terminulu concursului, când manuscrisurile au să vină în cancelaria societății academice, este la 30 Iuliu 1874. — Căle venite mai tardiu nu se vor lua în consideratiune. — 3 Manuscrisurile se cere să fie scrise curat, legibile și de mână strânsă, bine legate în fascicule și paginate.

4. În fruntea manuscrisului va fi scrisă una devisa sau motto în ori-ce limbă și totdeun'a de mână strânsă. 5. Pre langa manuscrisul se va allatură și o scrisoră închisă în plic sigilat cu sigiliu foră inițialele autorului, adresată către societatea academică și portandă pre dens'a de afora devis'a manuscrisului scrisă era-si de mână strânsă, era în intru numele autorului. 6. Manuscrisurile se voru censurá și judecá prin secțiunea filologică, care va propune societății academice, în ședința plenară, premiarea celui-a d'între operatele venite, care va merita premiulu destinat pentru acesta lucrare. 7. Manuscrisurile nepremiate se voru pastrá în archiv'a societății până ce se voru reclamá de autorii lor, alle caror'a nume romanu neunoscut, fiindu că plicurile ce le voru cuprinde, nu se voru deschide. 8. Premiulu desftu pentru acesta lucrare

din procentele fondului Evanghelie Zappa este de lei noii 1,500.

Boccea-Romana, în 27. Oct. c. n. 1873.

Cu nemărginită dorere anunțăm șantirea Capellei d'în cimitirulu Boccei rom. edificate spre pastrarea româștiilor pământesci — și spre eterna și binecuvântata memoria a scumpei și neuitărei soție și resp. mame Sar'a Popescu, nasc. în an. 1823. în Iamă; repausată în 10. Augustu, c. n. 1873. în Boccea-rom.

Șantirea acestei Capelle se va șesecută — d'în plenipotenti'a Il. Salle Dlui Episcopu diecesanu Ioanu Popasu; — prin Rev. D. Ioanu Popoviciu parochu gr. or. în Boccea-rom. Dominică în 2. Noembre c. n. 1873. la 9¹/₂ ore a. m.

Alessiu Popescu,
Parocu și dep. dietale.
Traianu Popescu,
juristu absol.

România. Foi'a „Deutsche Nachrichten“ din Berlin aduce cu privire la România nise scri forte stranie. După aceste scri guvernulu romanu ar fi adunatu langa București, Galați, Iași și Craiova una armată de 60,000 feticiori, instruiti după sistemulu prussescu, și afara de acest a ar fi trimissu ordinu după toti officierii d'în straineitate, ca până în 1. Noembre să se reintorca fie-care la corpulu din care face parte. Totu după informațiunile acestei foie guvernulu turcescu ar fi recercatu pre Itali'a și Angli'a, ca la casu cându România ar prinde arm'a contra Turciei, elle să intrevina cu putere armată în favorulu tractatului de Paris; înse precum se afirma, aceste poteri garante nice n'au bagatu în seama recercarea Turciei.

Officiosa „Pressa“ din București assecura, ce e dreptu, că guvernulu romanu nu dorece de câtu pacea și susținerea bunelor relațiuni cu Port'a, înse cu tote aceste, precum se vede, principiile Caroli și-a propus șeriosu, ca să elibere România de tributulu cu lu-da până acum domnilor din Constantinopol și să o proclame deplinu independentă. Mai înainte de tote guvernulu romanu va offeri Turciei odată pentru totu-de-un'a trei e milioane de franci, și dacă Port'a nu va primi acestu offertu, atunci România va denegá tributulu annualu.

După intrunirea camerelor, cari sunt conchiamate dejă pre 27 Noembre vomu vedé ce forma și directiune va lua acesta cestiune.

A dou'a d'î după înregistrarea acestor scri, aflaramu în diariulu „Augsb. Allg. Ztg.“ una corespondență din București, de la 24. Oct., carea voiesce a da concentrării și mobilizării trupelor romane cu totulu alta însemnată. În acesta corespondență se d'ice: „De eri incoce capitala României a capetatu una facia tare martială. Regimente de infanteria, milite și granicieri percurgu în colonne lunge stratele capitalei; înse cu tote aceste miscarea acest'a a trupelor romane nu este d'a se considerá ca pregătire la resbellu, ci numai ca unu felu de manevre de divisiune. Înse ce e dreptu, după acest'a trupele voru merge în castre, unde nu lipsescu nice carrale pentru morboși, nice paturile portative pentru raniti. Preste totu, trupele romane sunt forte bine ajustate și au una facia cu totulu martială. Croitur'a uniformelor este prussescă, chipiele de pre capu sunt francesce, era militiele și granicierii porta uniformă curatunatională.“

„Pressa“ din București constata în cidentulu între marele viziru și agentulu României, înregistratu de noi în numerrulu precedentu, dar observa între altele, că marele viziru, înțelegundu logice și corectitudinea procedurii guvernului romanu, a cerutu însuși a i se inapoiá scrișorea. „Reu dara sunt informate

diariile straine — d'ice „Pressa“ — cându acestu faptu lu presenta ca unu conflictu cu înalt'a Port'a, seau ca unu sorgente de inveninări fitorie. După noi a fostu una singura neînțelegere; acea neînțelegere s'a explicatu, și credemu că totulu se va oprí ací... Este bine odată să se șcia, și barbatii de statu ai Turciei să se convinga, că au trecut cu totulu și pentru totu-de-un'a tempulu fermanelor și scrișorilor viziriale. România este unu Statu, este una Putere liberă și independentă, avendu, în dreptu, cea mai perfectă suveranitate. Asi o, facu tractatele, datinele istorice faptele positive. Și acesta pozițiune. România o va țiené cu tarla fara șiovaire, și cu ori-ce pretiu... Turci'a începe numai la malulu dreptu alu Dunării, de unde începe și Orientulu. Pre malulu stangu alu Dunării adeveratulu interessu alu Turciei este, să aiba unu statu neutru, dara liberu, care să-i șervesca de pavidă, și în care să affle unu bunu amicu și vecinu.“

Republica francesă. Miscarea de restauratiune în Franci'a ica dimeșiuni cu atât mai mari cu câtu se apropia mai tare momentulu decisivu, adeca tempulu de intrunire a adunării nationale, carea va avé să decida prin da seau ba. Republicanii, ce e dreptu, susțienú că maioritatea adunării nationale va fi contr'a restauratiunii. Bonapartistii s'au dechiaratu dejă pre facia contr'a restauratiunii regatului; asi acum totulu depinde de la atitudinea ce va lua centrulu stangu. În știrurile eroilor, cari propaga restitutiunea inca cu domnesce concordii și armonii a necesaria. Programulu orleanistiloru cu greu va casigá chiaru și consentimentulu. Acestu programu suna astfelu.

Art. 1. Monarchia ereditaria, traditională și constitutională e restaurată; în urmarea acestei restauratiuni, contele Chambord se proclama de rege alu Franciei sub numele Enricu V.

Art. 2. Puterea șesecutivă se va șeserce prin rege și ministrii sei.

Art. 3. Legile organice alle monarchiei se voru elaborá de rege și adunarea natională, și voru șantiona armatoriile principie: 1. libertăți civile, 2. libertăți religioșe; 3. libertate de pressa; 4. cale deschisă la tote officiele civile și militare; 5. votarea annuală a contributiuniloru prin adunarea natională, carea va constá din doue camere; 6. Suffragiulu universalu, și 7. în genere totu ce constituie dreptulu de statu alu francesiloru.

Art. 4. numesce guvernulu, care are d'a conduce affacerile până la șosirea regelui.

VARIETATI.

(Alegeri pentru senatulu imper.) Colégiulu primu alu proprietariloru mari din Bucovina a alesu de deputatu pentru sen. imp. de Vienn'a pre archimandritulu Bendella, era colégiulu alu duoilea pre ddi Hurmuzachi și Petrinu.

(Semnulu timpului) Una șcire electrica din Fancoi'a comunica, că recrutii din comunitatea Brestovatiu, în confniile provincialitate, nu voira să depuna juramentulu ca hoșvedi, d'icundu că ei numai imperatului șervescu, ungurului înse nu. Abia după multa capacitate li-a șesucces a ștorce juramentulu de la biștii recruti.

(Prospecte de fomete.) D'într'o corespondență dela Carsiov'a aflăm că în țienutulu d'între Caransabisu și Orșiov'a culesșu cucurudiulu a fostu totu asi de slabu ce si șecerșiu de asta-vea; pre unu jgeru de pamentu (1600 stangini patratu) în locu să se culega 15—20 de mertie de cucurdiu, abié s'au culesșu 2—4. Fructele cu pastaie, cartofii, ourechiulu și alte legume n'au fostu nece de leacu. Sunt familie de 10—12 membri, a caroru provisiune pre ierna abié va ajuage până în fi-

nea lui Noemvre. Este mare temere, că fometea va face mai mari devastatiuni în poporu, de câtu cum a facutu epidemia.

* * * „Amiculu Poporului“ Calendariu pe 1874 de Visarionu Romanu, Anulu XIV, a șesătu din tipariu și se affla de vëndiare la numitul editoru în Sabiu. Pre-langă partea proprie a calendarului prevēdiuta cu multime de materie pentru trebunțiile practice, calendarulu contine: Biograf'a Archiepiscopului și Metropolitanului Procopiu Ivascovicu (cu portretu). — Continuarea istoriei Ardealului. — Istori'a invențiuniloru. — Judii comunali și autonomia communală și parochială (de M. Marienescu). — Urbariulu și padurile în Banatu. — Tabaculu și efectele lui. — Cunoșterea etatii cailoru (cu ilustrațiuni). — Ursulu maritimu (cu ilustrațiune). — Crocodilulu (cu ilustrațiune). — Despre rosa. — Poesie și alte materie.

Condițiuni de vëndiare: Pretiulu de bolta alu unui esemplaru 50 cr., cu trimittere francata prin posta 56 cruceri. 10 esemplare 4 fl. 50 cr.; 25 esemplare 10 fl. 50 esemplare 18 fl. 50 cr.; 100 esemplare 35 fl.

Acestu anunțu lu-acludemu și ca șuplimentu la acestu nr. (69) alu diariulu nostru, și atragundu atentiunea onor. publicu a șupra lui observăm că „Amiculu Poporului“, de pratu-spre-diece anni de casdu șesiste s'a doveditu de unu opu d'între cele mai bune de acesta natura, pentru acest credemu că asta-di ori-ce rocommendatiune șteriora ar fi șuperflua.

Concursu

Pentru ocuparea postului invetiatioreșcu din comun'a gr. cath. Borgo-Moroseni, Vicariatulu Rodnei, se publica prin acestu concursu până în 10 Noembre a. c.

Cu acesta șatiune sunt imșreunate urmatoriile emoluminte:

- Cuarteru liberu.
- Salariu annualu din fondulu școlariu communalu 160 fl. v. a.
- Doue-spre-diece org. de lemne din cari se incaldiesce și școl'a.
- Gradina de pomariu și fenatia.
- Alta gradina de aratu în marime de 476 stangini patratu.

Doritorii de a dobandi acesta șatiune au să-si indrepte șuplicele lor cu documintele recerute până la terminulu șusu indicatu la șubscrișșulu șenatu școlariu.

De la șenatulu școlaru gr. cath.

Borgo-Moroseni, în 15. Octobre 1873.

1—2

Ioane C. Timariu
Pres. șen. școl.

ALESSANDRU ROMANU

Propriet., edit. și red. respundiet.

Sirupu Pagliano,

cellu mai bunu mediulocu pentru curatirea șangelui, se affla genuinu în șingur'a agentura principala a lui

Stefanu Giergl,

primulu fabricantu reg. ung. priv. de cărți de jocu,

Pest'a, în colțulu ștradel lui Franciscu Deak și ștrada Vienn'e nr. 1. etagiulu I.

Pretiulu unei butilce 1 fl. 40 cr.; 6 butilce 6 fl. 50 cr.; 12 butilce 12 fl. v. a. Mai pușicu de 2 butilce nu se tramittu.

Acestu mediulocu pentru curatirea șangelui, care este renumitu în tota lumea, și care până asta-di nu numai că nu este în trecut, dar până acum nici parochia nu și-a afflatu, și-a castigatu unu renume recunoscutu în tota Europa, de-ora-ce în cellu mai multe feluri de bole s'a doveditu unu medicamentu miraculosu și nepretiușu, precandú alte medicamente n'au avutu nici unu effectu imbucuratoriu.

☞ Cărți de jocu, cele mai fine și mai frumose ce se potu fabricá, se potu capetá cu redicat'a și în detailu cu pretiulu fabricei, platindu-se seau d'adrechtulu la casa șe au per Nachname; la cerere șpressa se tramitte tarif'a pretiuriloru prin

2—6

Stefanu Giergl.